

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра соціально-економічної географії і регіоназнавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

“ _____ 20 ____ р.

Програма навчальної дисципліни

Суспільно-географічне районування України

спеціальність (напрямок) 6.040104 «Географія»

спеціалізація _____

факультет геології, географії, рекреації і туризму

2016 / 2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

“ 29 ” серпня 2016 року, протокол № 13

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Вірченко П.А. – кандидат географічних наук, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Протокол від “ 29 ” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри _____

 (Немець Л.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ 29 ” серпня 2016 року № 10

Голова методичної комісії _____

 (Жемеров О.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Суспільно-географічне районування України» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалавра

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) 6.040104 «Географія»

спеціалізації _____

1. Опис навчальної дисципліни

- 1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: аналіз особливостей розвитку суспільно-географічних районів України на сучасному етапі.
- 1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:
формування знань і навичок, необхідних для комплексного суспільно-географічного дослідження суспільно-географічних районів України.
- 1.3. Кількість кредитів: 4,5.
- 1.4. Загальна кількість годин: 162.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	5-й
Семестр	
7-й	9-й
Лекції	
24 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
126 год.	154 год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- знати основні риси і особливості суспільно-географічного положення економічних районів України, визначати сучасний стан та регіональні особливості демографічних процесів;
- виявляти закономірності розміщення та розвитку різних галузей виробничої та соціальної сфер, основні напрямки та риси різних видів зовнішніх зв'язків економічних районів України;
- характеризувати структуру господарства економічних районів України;
- вміти давати оцінку суспільно-географічного положення території, соціально-економічну оцінку природних умов, аналізувати компонентну і територіальну структуру галузевих і міжгалузевих комплексів, здійснювати комплексний суспільно-географічний аналіз економічних районів України та визначати проблеми і перспективи їх розвитку.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Суспільно-географічна характеристика Західного економічного макрорайону.

Тема 1. Північно-Західний суспільно-географічний район.

Склад і особливості формування території. Місце і значення району в географічному поділі праці. Спеціалізація району. Рівень економічного і соціального розвитку, його територіальна диференціація. Історичні особливості формування і розвитку господарства району.

Природно-ресурсний потенціал району. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Екологічні проблеми.

Демографічна ситуація. Рівень урбанізації території. Сільське розселення. Трудові ресурси. Регіональні ринки праці. Трудові міграції. Національний склад. Георелігійна ситуація.

Загальна характеристика господарства. Галузі спеціалізації. Характеристика промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Зональні АПТК.

Соціальний комплекс району. Рівень розвитку сфери обслуговування. Культурно-освітній комплекс. Рекреаційне господарство. Туристичний комплекс, його значення.

Транспортний комплекс району. Найважливіші транспортні магістралі і вузли. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Оцінка інвестиційної привабливості району. Проблеми та перспективи розвитку.

Тема 2. Центральний суспільно-географічний район.

Склад і особливості формування території. Місце і значення району в географічному поділі праці. Спеціалізація району. Рівень економічного і соціального розвитку, його територіальна диференціація. Історичні особливості формування і розвитку господарства району.

Природно-ресурсний потенціал району. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Екологічні проблеми.

Демографічна ситуація. Рівень урбанізації території. Сільське розселення. Трудові ресурси. Регіональні ринки праці. Трудові міграції. Національний склад. Георелігійна ситуація.

Загальна характеристика господарства. Галузі спеціалізації. Характеристика промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Зональні АПТК.

Соціальний комплекс району. Рівень розвитку сфери обслуговування. Культурно-освітній комплекс. Рекреаційне господарство. Туристичний комплекс, його значення.

Транспортний комплекс району. Найважливіші транспортні магістралі і вузли. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Оцінка інвестиційної привабливості району. Проблеми та перспективи розвитку.

Тема 3. Столичний суспільно-географічний район.

Склад і особливості формування території. Місце і значення району в географічному поділі праці. Спеціалізація району. Рівень економічного і соціального розвитку, його територіальна диференціація. Історичні особливості формування і розвитку господарства району.

Природно-ресурсний потенціал району. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Екологічні проблеми.

Демографічна ситуація. Рівень урбанізації території. Сільське розселення. Трудові ресурси. Регіональні ринки праці. Трудові міграції. Національний склад. Георелігійна ситуація.

Загальна характеристика господарства. Галузі спеціалізації. Характеристика промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Зональні АПТК.

Соціальний комплекс району. Рівень розвитку сфери обслуговування. Культурно-освітній комплекс. Рекреаційне господарство. Туристичний комплекс, його значення.

Транспортний комплекс району. Найважливіші транспортні магістралі і вузли. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Оцінка інвестиційної привабливості району. Проблеми та перспективи розвитку.

Тема 4. Подільський суспільно-географічний район.

Склад і особливості формування території. Місце і значення району в географічному поділі праці. Спеціалізація району. Рівень економічного і соціального розвитку, його територіальна диференціація. Історичні особливості формування і розвитку господарства району.

Природно-ресурсний потенціал району. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Екологічні проблеми.

Демографічна ситуація. Рівень урбанізації території. Сільське розселення. Трудові ресурси. Регіональні ринки праці. Трудові міграції. Національний склад. Георелігійна ситуація.

Загальна характеристика господарства. Галузі спеціалізації. Характеристика промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Зональні АПТК.

Соціальний комплекс району. Рівень розвитку сфери обслуговування. Культурно-освітній комплекс. Рекреаційне господарство. Туристичний комплекс, його значення.

Транспортний комплекс району. Найважливіші транспортні магістралі і вузли. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Оцінка інвестиційної привабливості району. Проблеми та перспективи розвитку.

Тема 5. Карпатський суспільно-географічний район.

Склад і особливості формування території. Місце і значення району в географічному поділі праці. Спеціалізація району. Рівень економічного і соціального розвитку, його територіальна диференціація. Історичні особливості формування і розвитку господарства району.

Природно-ресурсний потенціал району. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Екологічні проблеми.

Демографічна ситуація. Рівень урбанізації території. Сільське розселення. Трудові ресурси. Регіональні ринки праці. Трудові міграції. Національний склад. Георелігійна ситуація.

Загальна характеристика господарства. Галузі спеціалізації. Характеристика промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Зональні АПТК.

Соціальний комплекс району. Рівень розвитку сфери обслуговування. Культурно-освітній комплекс. Рекреаційне господарство. Туристичний комплекс, його значення.

Транспортний комплекс району. Найважливіші транспортні магістралі і вузли. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Оцінка інвестиційної привабливості району. Проблеми та перспективи розвитку.

Розділ 2. Суспільно-географічна характеристика Південного та Східного економічного макрорайону.

Тема 1. Причорноморський суспільно-географічний район.

Склад і особливості формування території. Місце і значення району в географічному поділі праці. Спеціалізація району. Рівень економічного і соціального розвитку, його територіальна диференціація. Історичні особливості формування і розвитку господарства району.

Природно-ресурсний потенціал району. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Екологічні проблеми.

Демографічна ситуація. Рівень урбанізації території. Сільське розселення. Трудові ресурси. Регіональні ринки праці. Трудові міграції. Національний склад. Георелігійна ситуація.

Загальна характеристика господарства. Галузі спеціалізації. Характеристика промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Зональні АПТК.

Соціальний комплекс району. Рівень розвитку сфери обслуговування. Культурно-освітній комплекс. Рекреаційне господарство. Туристичний комплекс, його значення.

Транспортний комплекс району. Найважливіші транспортні магістралі і вузли. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Оцінка інвестиційної привабливості району. Проблеми та перспективи розвитку.

Тема 2. Північно-Східний суспільно-географічний район.

Склад і особливості формування території. Місце і значення району в географічному поділі праці. Спеціалізація району. Рівень економічного і соціального розвитку, його територіальна диференціація. Історичні особливості формування і розвитку господарства району.

Природно-ресурсний потенціал району. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Екологічні проблеми.

Демографічна ситуація. Рівень урбанізації території. Сільське розселення. Трудові ресурси. Регіональні ринки праці. Трудові міграції. Національний склад. Георелігійна ситуація.

Тема 3. Північно-Східний суспільно-географічний район.

Загальна характеристика господарства. Галузі спеціалізації. Характеристика промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Зональні АПТК.

Соціальний комплекс району. Рівень розвитку сфери обслуговування. Культурно-освітній комплекс. Рекреаційне господарство. Туристичний комплекс, його значення.

Транспортний комплекс району. Найважливіші транспортні магістралі і вузли. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Оцінка інвестиційної привабливості району. Проблеми та перспективи розвитку.

Тема 4. Придніпровський суспільно-географічний район.

Склад і особливості формування території. Місце і значення району в географічному поділі праці. Спеціалізація району. Рівень економічного і соціального розвитку, його територіальна диференціація. Історичні особливості формування і розвитку господарства району.

Природно-ресурсний потенціал району. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Екологічні проблеми.

Демографічна ситуація. Рівень урбанізації території. Сільське розселення. Трудові ресурси. Регіональні ринки праці. Трудові міграції. Національний склад. Георелігійна ситуація.

Тема 5. Придніпровський суспільно-географічний район.

Загальна характеристика господарства. Галузі спеціалізації. Характеристика промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Зональні АПТК.

Соціальний комплекс району. Рівень розвитку сфери обслуговування. Культурно-освітній комплекс. Рекреаційне господарство. Туристичний комплекс, його значення.

Транспортний комплекс району. Найважливіші транспортні магістралі і вузли. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Оцінка інвестиційної привабливості району. Проблеми та перспективи розвитку.

Тема 6. Донецький суспільно-географічний район.

Склад і особливості формування території. Місце і значення району в географічному поділі праці. Спеціалізація району. Рівень економічного і соціального розвитку, його територіальна диференціація. Історичні особливості формування і розвитку господарства району.

Природно-ресурсний потенціал району. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Екологічні проблеми.

Демографічна ситуація. Рівень урбанізації території. Сільське розселення. Трудові ресурси. Регіональні ринки праці. Трудові міграції. Національний склад. Георелігійна ситуація.

Тема 7. Донецький суспільно-географічний район.

Загальна характеристика господарства. Галузі спеціалізації. Характеристика промисловості. Агропромисловий комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Зональні АПТК.

Соціальний комплекс району. Рівень розвитку сфери обслуговування. Культурно-освітній комплекс. Рекреаційне господарство. Туристичний комплекс, його значення.

Транспортний комплекс району. Найважливіші транспортні магістралі і вузли. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Оцінка інвестиційної привабливості району. Проблеми та перспективи розвитку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1												
Суспільно-географічна характеристика Західного економічного макрорайону України												
Тема 1. ЕГХ Північно-Західного району.	13	2	1			10	8					8
Тема 2. ЕГХ Центрального району.	13	2	1			10	8					8
Тема 3. ЕГХ Столичного району.	13	2	1			10	8					8
Тема 4. ЕГХ Подільського району.	13	2	1			10	8					8
Тема 5. ЕГХ	14	2	2			10	10	2				8

Карпатського району.												
Поточний контроль №1.	2	2										
Разом за розділом 1	68	12	6			50	42	2				40
Розділ 2												
Суспільно-географічна характеристика Південного та Східного економічних макрорайонів України												
Тема 1. ЕГХ Причорноморського району.	13	2	1			10	8					8
Теми 2. ЕГХ Північно-Східного району.	26	4	2			20	6		2			4
Теми 3. ЕГХ Придніпровського району.	26	2	2			22	8					8
Теми 4. ЕГХ Донецького району.	27	2	1			24	6	2				4
Разом за розділом 2	92	10	6			76	28	2	2			24
Підсумковий семестровий контроль.	2	2					2	2				
Усього годин	162	24	12			126	72	6	2			64

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Економіко-географічна характеристика Північно-Західного району.	1
2	Економіко-географічна характеристика Подільського району.	1
3	Економіко-географічна характеристика Карпатського району.	2
4	Економіко-географічна характеристика Столичного району.	1
5	Економіко-географічна характеристика Центрального району.	1
6	Економіко-географічна характеристика Причорноморського району.	1
7	Економіко-географічна характеристика Північно-Східного району.	2
8	Економіко-географічна характеристика Придніпровського району.	2
9	Економіко-географічна характеристика Донецького району.	1
	Разом	12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготуватись до усного опитування за темою: Лісовиробничий комплекс Південно-Західного району. Рівень розвитку, проблеми та перспективи.	5
2	Підготуватись до усного опитування за темою: Туристичний	5

	потенціал та туристсько-рекреаційні ресурси Південно-Західного району.	
3	Підготуватись до усного опитування за темою: Особливості транспортно-географічного положення та його вплив на розвиток транспортної інфраструктури Центрального району.	5
4	Підготуватись до усного опитування за темою: Туристсько-рекреаційні ресурси Центрального району.	5
5	Підготуватись до усного опитування за темою: Роль столиці у господарському розвитку Столичного району.	5
6	Підготуватись до усного опитування за темою: Екологічні проблеми Столичного району.	5
7	Підготуватись до усного опитування за темою: Туристичний потенціал та туристсько-рекреаційні ресурси Подільського району.	5
8	Підготуватись до усного опитування за темою: Екологічні проблеми Подільського району.	5
9	Підготуватись до усного опитування за темою: Туристичний потенціал та туристсько-рекреаційні ресурси Карпатського району.	5
10	Підготуватись до усного опитування за темою: Етнонаціональні та релігійні проблеми Карпатського району.	5
11	Підготуватись до усного опитування за темою: Туристичний потенціал та туристсько-рекреаційні ресурси Причорноморського району.	5
12	Підготуватись до усного опитування за темою: Екологічні проблеми Причорноморського району.	5
13	Підготуватись до усного опитування за темою: Територіальні диспропорції у господарському розвитку Північно-Східного району.	5
14	Підготуватись до усного опитування за темою: Мінеральні ресурси Північно-Східного району. Рівень дослідження, проблеми та перспективи розвитку.	5
15	Підготуватись до усного опитування за темою: Туристичний потенціал та туристсько-рекреаційні ресурси Північно-Східного району.	5
16	Підготуватись до усного опитування за темою: Екологічні проблеми Північно-Східного району.	5
17	Підготуватись до усного опитування за темою: Машинобудування Придніпровського району. Рівень розвитку, проблеми та перспективи.	5
18	Підготуватись до усного опитування за темою: Проблеми та перспективи розвитку АПК Придніпровського району.	5
19	Підготуватись до усного опитування за темою: Туристичний потенціал та туристсько-рекреаційні ресурси Придніпровського району.	6
20	Підготуватись до усного опитування за темою: Екологічні проблеми Придніпровського району.	6
21	Підготуватись до усного опитування за темою: Сучасні геополітичні проблеми Донецького району.	8
22	Підготуватись до усного опитування за темою: Сучасні економічні проблеми Донецького району.	8
23	Підготуватись до усного опитування за темою: Сучасні соціальні проблеми Донецького району.	8
	Разом	126

6. Індивідуальні завдання (Програмою не передбачено)

7. Методи контролю

1. Усне опитування на семінарах.
2. Перевірка виконання робіт у робочих зошитах (письмові відповіді на питання, складання картосхем, таблиць, схем тощо).
3. Підготовка презентації з географічними помилками.
4. Наприкінці 7-го семестру – екзамен.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1					Розділ 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4						
4	4	4	4	4	5	5	5	5		20	-	60	40	100

T1, T2, T3, T4, T5 – теми розділів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география. Понятийно-терминологический словарь / Э.Б. Алаев. – М. : Мысль, 1983.
2. Вирченко П.А. Робочий зошит для семінарсько-практичних занять з курсу «Суспільно-географічне районування України» - 1-ше видання / П.А. Вирченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2015. – 72 с.
3. Вирченко П.А. Рабочая тетрадь для семинарско-практических занятий по курсу «Общественно-географическое районирование Украины» (для иностранных

- студентов) – 2-ое издание / П.А. Вирченко.– Харьков: ФОП Грицак С.Ю., 2015. – 60 с.
4. Жупанський Я. Економічна і соціальна географія України / Жупанський Я. – К., 1998.
 5. Заставний Ф.Д. Географія України. / Ф.Д. Заставний. – Л., 1994.
 6. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи) / С.І. Іщук. – К., 1997 .
 7. Ковтун В.В. Города Украины / Ковтун В.В., Степаненко А.В. – К., 1990.
 8. Мезенцева Н.І. Економічна та соціальна географія України. Районна частина [Електронний підручник] / Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. – К. : КНУ імені Тараса Шевченка, 2008.
 9. Мезенцева Н.І. Суспільно-географічне районування України / Н.І. Мезенцева. – К., 2002.
 10. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вирченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
 11. Паламарчук М.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії / Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. – К., 1998.
 12. Пістун М.Д. Географія агропромислових комплексів: Навчальний посібник / Пістун М.Д., Гуцал В.О., Проводар Н.І. – К. : Либідь, 1997.
 13. Стешенко В. Демографічні перспективи України до 2026 року / НАН України; Інститут економіки / Стешенко В., Рудницький О., Хомра О., Стефановський А. – К., 1999.
 14. Суспільна географія. Основи теорії / Укладач В.І. Єфименко. – К. : Шлях, 2006.
 15. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії / О. Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2001.
 16. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : підручник для студ. географ. спеціальностей вищих навч. закладів / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2009.
 17. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник / О.І. Шаблій. –Львів: Світ, 2000.
 18. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Допоміжна література

1. Географічна енциклопедія України. – К. – У 3-х т. – 1989; 1990; 1993.
2. Географія Української РСР / За ред. М.Д. Пістуна, Є.Й. Шиповича. – К., 1982.
3. Дністрянський М.С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики / М.С. Дністрянський. – Львів, 2006.
4. Доценко А.І. Регіональне розселення в Україні: стан та прогноз / Доценко А.І., Зінич В.Т. та ін. – К., 2007.
5. Масляк П.О. Географія України / П.О. Масляк. – К., 2000.
6. Немец Л.Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты (на примере Украины) / Л.Н. Немец. – Харьков, 2003.
7. Пістун М.Д. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект / Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. – К., 2004.

8. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку / За ред. З.С. Варналія. – К., 2005.
9. Статистичний щорічник України за 2013 рік : статистичний щорічник / [за редакцією О.Г. Осауленка]. – К., 2014.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Економіка України. Політико-економічний журнал. Режим доступу: <http://www.economukraine.com.ua/>
2. Державна служба зайнятості. Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>
3. Державний комітет статистики. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>
5. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>
6. Міністерство транспорту і зв'язку. Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/>